

DOI 10.31651/2524-2660-2021-1-163-168

ORCID 0000-0001-7910-7932

ЛІСНЕВСЬКА Наталія Валентинівна

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії і методики дошкільної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет ім. Олександра Довженка
e-mail: lisnevsky.nv@gmail.com

УДК 378.011.3-051:378.064.2:373.2.064.2(045)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті наголошується на тому, що підготовка майбутніх вихователів здійснюється на основі різних видів спілкування. Зазначається, що професійна підготовка майбутніх вихователів залежить від суб'єкт-суб'єктних взаємин між викладачами та студентами. Відзначається, що професійна підготовка фахівців здійснюється у процесі міжособистісної взаємодії викладача та студента. Подається сутнісна характеристика професійної підготовки майбутнього вихователя до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО. Визначаються поведінкові форми міжособистісної взаємодії. Характеризуються напрямки підготовки майбутнього вихователя до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО. Розкривається сутність впливу компетентного підходу в підготовці майбутнього вихователя.

Ключові слова: міжособистісна взаємодія; міжособистісні відносини; професійна підготовка; здоров'язбережувальне середовище; підготовка майбутніх вихователів; компетентний підхід, діяльнісний підхід.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки великого значення набуває професійна підготовка майбутніх вихователів у ЗВО. Така підготовка відбувається через різні види спілкування, тому проблема відносин, що складаються в ході спілкування, не перестає бути актуальною. Уміння спілкуватися й вибудовувати міжособистісні відносини необхідно кожній людині, це стосується як студентської групи, майбутніх фахівців, так і педагогічного колективу закладів дошкільної освіти.

Варто відмітити, що міжособистісні відносини є одним із найголовніших чинників забезпечення позитивного емоційного клімату в колективі або групі дітей, емоційного благополуччя її членів, через які людина включається в систему суспільних відносин. Взаємовідносини між студентами та викладачем, між вихователем і дітьми залежать як від атмосфери у групі, так і від індивідуальних особливостей кожного учасника взаємодії.

На даний час міжособистісні відносини, взаємодія та спілкування людей у сус-

пільстві та його окремих групах досить добре досліджена вітчизняними та іноземними вченими (В. Безрукова [1], Я. Коломінський [2], М. Обозов [3] та ін.).

Мета статті. Визначити сутність професійної підготовки майбутніх вихователів до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО та розкрити шляхи її формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безсумнівно, що успіх професійної підготовки майбутніх вихователів значною мірою залежить від розвитку суб'єкт-суб'єктних взаємин між викладачами та студентами в навчальному процесі, їхньої міжособистісної взаємодії на засадах співпраці, партнерства. Наразі закладам дошкільної освіти потрібні вихователі з високим рівнем професійної підготовки, яка включає науково-педагогічну й практичну готовність до створення здоров'язбережувального середовища. Це вимагає від вихователів та інструкторів з фізичного виховання наявності загальних і спеціальних знань, практичних умінь, а також систематичного їх удосконалення.

На підставі аналізу наукової літератури можемо констатувати, що категорія професійної підготовки має різноманітні тлумачення: – як процес формування професійних знань, умінь і навичок, розвиток професійної майстерності (О. Березюк, В. Васильєв, С. Вітвицька, О. Дубасенюк, Г. Коберник та ін.); – як процес формування готовності до майбутньої професійної діяльності (Л. Бродська, М. Бубнова, А. Ліненко, Н. Моїсеєва, О. Полозенко, О. Хаустова та ін.); – як компонент моделі неперервної освіти (С. Доценко, В. Кремень, Н. Нічкало, І. Соколова, Г. Шандригось, М. Шипович та ін.); – як процес формування професійних компетенцій і компетентностей (В. Антіпова, Т. Балихіна, Н. Бідюк, О. Вовк, С. Данилюк, О. Овчарук, К. Осадча, Г. Удовіченко та ін.); – як формування системи професійних ко-

мунікацій (О. Абрамова, І. Арендачук, М. Васильєва, І. Гаврилова, Ю. Жуков, Ю. Костюшко, О. Сидоренко та ін.); – як процес професійного становлення майбутнього педагога (Ю. Поваренков, О. Семенов, Г. Шпиталевська та ін.).

Однак найвлучнішим визначенням поняття «професійна підготовка фахівців» є тлумачення Т. Пушкар, яке вона подає у своєму дисертаційному дослідженні. Автором означене поняття трактується як процес формування комплексу знань, умінь, навичок, особистісних якостей майбутніх фахівців, що забезпечують розвиток їх готовності до майбутньої професійної діяльності та вмщують формування професійних комунікацій з урахуванням майбутнього професійного фаху [4].

Професійна підготовка фахівців здійснюється у процесі міжособистісної взаємодії в системі «викладач-студент». Проблема міжособистісної взаємодії представлена в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних психологів. Зокрема, розглядалися такі питання, як природа міжособистісної взаємодії (М. Обозов), провідні механізми міжособистісної взаємодії (Р. Кричевський), типи, стилі та стратегії міжособистісної взаємодії (Г. Андреева, О. Ковальов), структура міжособистісної взаємодії (В. Крисько, Б. Паригін) та ін. [5].

Значний внесок в обґрунтування категорії міжособистісної взаємодії зробили такі дослідники, як Б. Ананьев, О. Бодальов, Б. Ломов та ін. Активно й різнобічно досліджуються проблеми педагогічної взаємодії в навчально-виховному процесі (Н. Гуткіна, Ф. Гоноволін, В. Кан-Калик, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв та ін.), зокрема й комунікативної. Міжособистісна взаємодія стала предметом дослідження українських науковців останніх двох десятиліть, як-от: Л. Бродської (у контексті підготовки майбутнього вчителя до взаємодії у виховній діяльності), Н. Будій (як використання міжособистісної взаємодії у нарративних технологіях), І. Булах, Л. Долинської (психологічні механізми міжособистісної взаємодії викладача зі студентами), В. Васютинського (обґрунтування можливостей міжособистісної взаємодії у груповій феноменології).

Однак, залишається малодослідженим питання професійної підготовки майбутнього вихователя до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язберігаючого середовища в ЗДО, що вимагає детального аналізу означеного поняття.

На нашу думку, сутнісні характеристики поняття міжособистісної взаємодії варто співвіднести з поняттям «взаємодія», яке має міждисциплінарний характер. Так, у філософії поняття взаємодії розглядається як форма існування та руху матерії, причому відбуваються зміни в її стані [6]. У тлумачному словнику поняття «взаємодія» визначається як взаємний зв'язок між предметами в дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [7]. Однак найвлучнішими є визначення означеного поняття Л. Орбан-Лембриком, П. Сорокіним, Р. Немовим. Так, Л. Орбан-Лембрик тлумачить його як взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності [8].

У своїх дослідженнях П. Сорокін зазначає, що взаємодія – це процес впливу людей і груп один на одного, в якому кожна дія обумовлена як попередньою дією, так і очікуваним результатом з боку іншого. Будь-яка взаємодія передбачає щонайменше двох учасників [9]. У праці Р. Немова стверджується, що взаємодія є головною ознакою сумісної діяльності. При цьому під взаємодією автор розуміє таку систему дій учасників діяльності, коли дії однієї особи чи групи осіб обумовлюють певні дії інших осіб, а дії останніх, у свою чергу, викликають певні дії перших осіб [10].

Варто відзначити, що так як під час взаємодії відбувається обмін діями, а в діях суб'єктів простежується взаємовплив, взаємодопомога, взаєморегулювання, взаємоконтроль, тому між ними зароджується спорідненість, простежується координація дій, планування спільної діяльності, розподіл функцій тощо. Таким чином, участь кожного учасника взаємодії полягає в розв'язанні спільного завдання з відповідним коригуванням як своїх дій, так і дій учасників, урахуванням попереднього досвіду, активізацією власних здібностей і можливостей партнера.

На особливу увагу у зв'язку з окресленням категорії взаємодії заслуговує поняття педагогічної взаємодії, яке тлумачиться дослідниками (Е. Бурова, І. Зимняя, О. Рудницька, Н. Цалик та ін.) як безпосередня організація спільних дій (взаємозумовлених, педагогічно доцільних, конструктивних і узгоджених) у процесі досягнення загальної мети – розвитку особистості майбутнього фахівця шляхом накопичення його власного соціально-професійного досвіду [10]. Важливим аспектом педагогічної взаємодії є осо-

бистісний, що наближає категорії «міжособистісна взаємодія» і «педагогічна взаємодія» одна до одної. Так, особистісна сторона педагогічної взаємодії пов'язується науковцями (Г. Андреева [11], Л. Орбан-Лембрик [8] та ін.) з процесом передачі педагогом своєї індивідуальності студентам або дітям, при чому в перших формується потреба реалізувати власну особистісну специфіку й розвинути її. Механізмом реалізації педагогічної взаємодії виступає педагогічне спілкування, що особливо важливо для підготовки майбутніх вихователів.

Л. Русинова [12] розглядає поняття педагогічної взаємодії як різновиду особистісного контакту вихователя і вихованців, який може бути випадковим чи запланованим, приватним чи публічним, тривалим чи короткотерміновим, вербальним чи невербальним; водночас результатом педагогічної взаємодії мають стати взаємні зміни в поведінці, діяльності, відношеннях і установках. У процесі дослідження Л. Русинова дійшла висновку, що процесом педагогічної взаємодії є гуманістично орієнтований педагогічний процес.

Щодо поняття «міжособистісна взаємодія», то воно тлумачиться [10] як інструментально-технологічна сторона спілкування; взаємні дії учасників спілкування, спрямовані на співвіднесення мети кожної зі сторін і організацію їх досягнення у процесі спілкування. Очевидно, що для того, щоб обрати оптимальну манеру поведінки і форму звернення до іншої людини, необхідно зорієнтуватись у ситуації, зрозуміти контекст, в якому відбувається взаємодія. Визначення ситуації спілкування є найважливішим моментом міжособистісної взаємодії.

У психологічному словнику під редакцією А. Петровського та М. Ярошевського поняття «міжособистісна взаємодія» визначається як реально функціонуючий зв'язок суб'єктів, які мають свідомість і цілеспрямовану активність, яка характеризується їх взаємною залежністю [13].

У психології міжособистісна взаємодія розглядається у двох напрямках: у широкому та вузькому розумінні. У широкому сенсі як випадковий або навмисний, приватний або публічний, тривалий або короткочасний, вербальний або невербальний особистий контакт двох і більше осіб, що відображається у взаємній зміні їх поведінки, діяльності, відносин і установок. У вузькому розумінні як система взаємно обумовлених індивідуальних дій,

пов'язаних циклічною причинною залежністю, при якій поведінка кожного з учасників виступає одночасно і стимулом, і реакцією на поведінку інших [10].

Таким чином, міжособистісну взаємодію слід розглядати в широкому сенсі як контакт двох і більше людей (суб'єктів), що відображається у зміні їх поведінки, відносин, діяльності та, погоджуючись з В. Кручек [14], як активність тих, хто спілкується, дозволяючи більш детально досліджувати форми та види індивідуальних дій, які призводять до взаємних змін поведінки, діяльності, ставлень й установок учасників спілкування.

Механізмом міжособистісної взаємодії є конформізм, який проявляється в підпорядкуванні особистості судженню іншого, реалізоване в результаті певного тиску на неї. Серед перцептивних механізмів міжособистісної взаємодії виділяються ідентифікація, рефлексія, каузальна атрибуція, де ідентифікація – це такий спосіб пізнання іншого, за якого людина наче встає на місце іншого. Внутрішній світ іншого пізнається, виходячи з його точки зору, тобто відбувається уподібнення себе іншому (Г. Андреева, О. Бодальов, І. Кон, Б. Поршневі). Рефлексія – це усвідомлення учасником спілкування того, як він сприймається його партнером (К. Данілін, Ю. Крижановська, М. Форверг, Дж. Холмс). Каузальна атрибуція – це інтерпретація суб'єктом міжособистісного сприйняття причин і мотивів поведінки інших людей [5].

Виходячи з вищезазначеного та з двох основних типів міжособистісної взаємодії (співробітництво (кооперація) – коли просування кожного з партнерів до своєї мети сприяє або хоча б не заважає реалізації цілей решти; суперництво (конкуренція) – коли досягнення мети одним із взаємодіючих утрудняє або виключає здійснення цілей інших учасників) [8; 10] вважаємо, що підготовку майбутніх вихователів необхідно здійснювати на основі першого типу – співробітництва.

Варто відзначити, що у процесі підготовки майбутніх вихователів до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО викладачу варто пам'ятати про деякі поведінкові форми міжособистісної взаємодії, від яких залежить успіх цієї підготовки: деструктивна, конфліктна. Вони є особливо негативними формами взаємодії, які негативно відбиваються на суб'єкт-суб'єктних взаємостосунках. Так, під час

деструктивної форми взаємодії контакти між суб'єктами ускладнюють або руйнують взаємини, згубно позначаються на партнерах, простежується маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування. Навіть мовчання може бути деструктивним, особливо якщо воно приховує важливу інформацію чи використовується як засіб покарання партнера. Деструктивну взаємодію можуть спричинити особистісні риси людини, такі як хитрість, схильність до наклепів, упередженість, стереотип мислення, мстивість, цинізм тощо. Така людина не обов'язково може переслідувати якісь особисті вигоди, а діє, піддаючись неусвідомлюваним мотивам самоствердження, суперництва тощо [8].

Одними із проявів деструктивної взаємодії є агресія, упередження, обман, егоїзм тощо. Однак, на нашу думку, найбільш негативним проявом є агресія, оскільки вона завдає фізичної, матеріальної чи моральної шкоди іншому та супроводжується сильними емоційними переживаннями – гнів, досада, злорадство; експресивним оформленням – жести погрози, ворожість, нехтування, зневага. Реалізуючись у різних формах (мстивість, ворожість, хамство, заздрощі, образи, сварки, погрози, нищівна критика), агресивність збентежує, посилює напруженість співрозмовника, активізує у нього різні способи психологічного захисту. Завдаючи болю, створюючи проблеми іншій особі, агресивна людина намагається підтримати свою високу самооцінку. Агресивна поведінка має ефект зараження, наприклад, часто можна спостерігати, якщо в колективі з'являється роздратована, обурена особа, у решти людей також підвищується тон розмови, з'являються погрозливі нотки. Однак мовчки стримувати агресію так само неефективно, як і зривати гнів на інших. Потрібно заохочувати й розвивати в собі кооперативність і неагресивну поведінку. За умов ігнорування агресивної поведінки особистість стає менш агресивною, частіше вдається до неагресивних дій [8].

Щодо упередження, то зазвичай людина не усвідомлює чи не хоче усвідомлювати свого упередженого ставлення до партнера і розглядає його як наслідок об'єктивної оцінки конкретних фактів або вчинків. Нерідко упередження використовується людиною для виправдання своїх дій відповідно до іншого [8]. Так, упереджена людина може свідомо засуджувати іншу чи негативно до неї ставитися, напр., інколи викладачі упереджено ставляться до деяких студентів або вихователі – до деяких

дітей чи своїх колег, що є неприпустимим у міжособистісній взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО.

Отже, деструктивна та конфліктна форми міжособистісної суб'єкт-суб'єктної (викладач – студент, вихователь – дитина) взаємодії є недопустимими як під час підготовки майбутніх вихователів, так і в педагогічному колективі ЗДО.

Зважаючи на вищевикладене, підготовка майбутнього вихователя до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО повинна здійснюватись у відповідному напрямку. У ньому мають поєднатися оновлені й нові дисципліни, оздоровчі технології, спрямовані на оволодіння прийомами професійно-педагогічної діяльності, формування наукового світогляду й гуманістичних ідеалів, виховання моральних якостей, розкриття творчого потенціалу кожного студента. Все це відбувається на основі таких підходів як компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, керуючись при цьому наступними принципами: гуманізації, суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Виходячи з цього підготовка майбутнього вихователя, у першу чергу, безпосередньо пов'язана з формуванням у студентів професійної компетентності, що включає мотиваційну спрямованість на педагогічну діяльність, а також необхідність формування відповідних комунікативних здібностей.

Варто відзначити, що міжособистісна взаємодія під час створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО відбувається, по-перше, у ході професійної підготовки майбутніх вихователів – між викладачем і студентом. Така взаємодія спрямована на досягнення спільного результату – сформованої професійної готовності студентів до створення зазначеного середовища, що втілюється за рахунок єдності цілей, завдань, форм і методів. По-друге, простежується між вихователем і педагогічним колективом ЗДО та вихователем і дітьми.

Виходячи із компетентнісного підходу змістове наповнення процесу професійної підготовки майбутнього вихователя до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язбережувального середовища передбачає: 1) сформувати достатній рівень інформаційно-комунікативної компетентності; 2) створити умови для успішного формування у студентів компетентності – оволодіння відповідними знаннями, вміннями й навичками у створенні здоров'язбережувального середовища в ЗДО

та здатність і готовність до його створення; 3) розвиток емпатійних здібностей.

Комунікативна компетентність майбутнього вихователя тісно пов'язана з набуттям досвіду толерантності, поваги до співрозмовника, уміння приймати думку іншої людини (дитини), уміння викладати свої думки так, щоб було зрозуміло іншим; постійним самовдосконаленням у майбутній професійній діяльності. Щодо базових комунікативних умінь педагога, то їх можна розподілити на: 1) уміння міжособистісної комунікації (уміння передавати навчальну інформацію, користуватися вербальними й невербальними засобами передачі інформації; уміння організувати й підтримувати педагогічний діалог; уміння активного слухання); 2) уміння сприймати й розуміти іншого (уміння сприймати емоційний стан студентів; уміння орієнтуватися в комунікативній ситуації взаємодії; уміння розпізнавати приховані мотиви й форми психологічного захисту студентів); 3) уміння міжособистісної взаємодії (уміння ідентифікувати отриману інформацію; уміння проектування й децентрації; емпатія).

Рівень готовності майбутнього вихователя до професійної діяльності, на нашу думку, співвідноситься з рівнем його професійної компетентності, сформованим у процесі навчання у ЗВО. Тому компетентнісний підхід стає одним з провідним у підготовці майбутніх вихователів до міжособистісної взаємодії під час створення здоров'язберезувального середовища в ЗДО.

(Закінчення статті у наступному номері)

Список бібліографічних посилань

1. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогика: учебное пособие для вузов. Екатеринбург: Деловая книга, 1996. 342 с.
2. Коломинский Я.А. Психология взаимоотношений в малых группах: общие и возрастные особенности: учебное пособие. Изд. 2-е, доп. Минск: Тетра Системс, 2000. 432 с.
3. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений: [монография]. Киев: Лыбидь, 1990. 192 с.
4. Пушкар Т.М. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2016. 262 с.
5. Ситник С. В. Характеристика та ознаки міжособистісної взаємодії. *Наука і освіта*, 2014. № 11. С. 156–161.
6. Карасик В.И. Структура институционального дискурса. *Проблема речевой коммуникации: межвуз. сб. науч. трудов*. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2000. С. 25–33.
7. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/vzajemodija>
8. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2005. 446 с.
9. Сорокин П.А. Социальная и культурная динамика. М.: Академический проект, 2017. 964 с.
10. Максименко С.Д., Солов'єнко В.О. Загальна психологія. Київ: МАУП, 2000. 256 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._Zagal%27na_psihologiya.pdf
11. Андреева Г. М. Социальная психология. М.: Аспект Пресс, 2000. 375 с.
12. Русинова Л.П. Педагогический словарь по темам: учебное пособие. Сарapul, 2010. 143 с. URL: <http://www.psyoffice.ru/slovar-s181.htm>
13. Краткий психологический словарь: научное издание [Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. 2-е изд., расш., испр. и доп. Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. 512 с.
14. Кручек В.А. Психолого-педагогичні основи міжособистісного спілкування: навчальний посібник. Київ: ДАКККіМ, 2010. 273 с.
15. Професійна освіта: словник: Навч. посіб. для учнів і пед. працівників проф.-техн. навч. закл. [уклад. С.У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н.Г. Ничкало]. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
16. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). *Дошкільне виховання*, 2012. № 7. С. 4–19.

References

1. Bezrukova, V.S. (1996) Pedagogy. Projective pedagogy: a textbook for universities. Ekaterinburg: Business book. 318 p. [in Rus.]
2. Kolominsky, Ya.L. (2000) Psychology of relationships in small groups: general and age features: a textbook. 2nd edition, supplemented. Minsk: TetraSystems. 432 p. [in Rus.]
3. Obozov, N.N. (1990). Psychology of interpersonal relations: [monograph]. Kiev: Lybid. 192 p. [in Rus.]
4. Pushkar, T.M. (2016) Formation of readiness of future teachers of philological specialties to interpersonal interaction by means of communicative technologies: Thesis of Ph.D Dissertation. Zhytomyr. 262 p. [in Ukr.]
5. Sitnik, S.V. (2014) Characteristics and signs of interpersonal interaction. *Science and education*, 11: 156–161. [in Ukr.]
6. Karasik, V.I. (2000) The structure of institutional discourse. *The problem of speech communication: interuniversity collection of scientific papers*. Saratov: Saratov University Press. 25–33. [in Rus.]
7. Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/vzajemodija> [in Ukr.]
8. Orban-Lembrick, L.E. (2003) Social psychology: a textbook. Kyiv: Akademvydav, 448 p. [in Ukr.]
9. Sorokin, P. (2017) Social and cultural dynamics. Moscow: Academic project. 964 p. [in Rus.]
10. Maksymenko, S.D., Solovienko, V.O. (2000). General psychology [Electronic resource]. Kyiv: MAMP. 256 p. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._Zagal%27na_psihologiya.pdf [in Ukr.]
11. Andreeva, G.M. (2000). Social psychology. Moscow: Aspect Press, 375 p. [in Rus.]
12. Rusinova, L.P. (2010). Pedagogical dictionary on topics: textbook. Sarapul. 143 p. Retrieved from <http://www.psyoffice.ru/slovar-s181.htm> [in Rus.]
13. Brief Psychological Dictionary: scientific edition (1998). In A.V. Petrovsky, M.G. Yaroshevsky (ed.). 2nd ed., ext., rev. and add. Rostov-on-Don: Phoenix. 512 p. [in Rus.]
14. Kruchek, V.A. (2010) Psychological and pedagogical foundations of interpersonal communication: a textbook. Kyiv: DAKKKiM. 273 p. [in Ukr.]
15. Professional education: vocabulary: textbook (2000) In S.U. Goncharenko (comp.) and others; N.G. Nichkalo (Ed.). Kyiv: High school. 380 p. [in Ukr.]
16. Basic component of preschool education (new edition). (2012). *Preschool education*, 7: 4–19 [in Ukr.]

LISNEVSKA Natalia

Ph.D in Pedagogy, Senior Lecturer of Theory and Methodology of Pre-School Education Department,
Olexandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

**FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING FOR INTERPERSONAL INTERACTION
DURING THE CREATION OF A HEALTH-PRESERVING ENVIRONMENT
IN ESTABLISHMENTS OF PRESCHOOL EDUCATION**

Summary. Introduction. At the present stage of pedagogical science development the professional training of future educators for PEI (preschool educational institutions) which is carried out through communication acquires great value. Therefore, the problem of relationships that develop during communication does not cease to be actual. The ability to communicate and build interpersonal relationships is necessary for everyone, this applies to both the student group, future professionals and the teaching staff of preschool educational institutions. Interpersonal relationships between students and teachers, between educator and children depend on the general atmosphere in the group, the individual characteristics of each interaction participant.

The purpose of the article is to determine the essence of professional training of future educators for interpersonal interaction during the creation of a health-preserving environment in PEI and to reveal the ways of its formation.

The methods of analysis, synthesis, comparison, abstraction are used in the article.

Results. The success of professional training of future pre-school educators largely depends on the development of subject-subject relations between teacher and student at the educational process, their interpersonal interaction on the basis of cooperation, partnership. At present, preschools institutions need educators with a high level of professional training, which includes scientific, pedagogical and practical readiness to create a health-preserving environment. This requires educators and instructors of physical education to have general and special knowledge, practical skills, as well as their systematic improvement.

The scientists interpret the category of professional training in a different ways, but they are mainly reduced to the process of formation of professional knowledge, skills and abilities. Professional training is carried out in the process of interpersonal interaction within the system "teacher-student", which is studied by both domestic and foreign psychologists. However, the issue of professional training of future educators for interpersonal interaction during the creation of a health-preserving environment in the PEI remains poorly understood.

In our opinion, the essential characteristics of the concept of interpersonal interaction should be correlated with the concept of "interaction", which has an interdisciplinary nature and is interpreted by scientists as an interdependent exchange of actions. And since the actions of the subjects are traced to mutual influence, mutual assistance, mutual regulation, mutual control, so kinship is born between them, coordination of actions, planning of joint activities, distribution of functions, etc. is traced. Therefore, each participant in the interaction adjusts both their actions and the actions of the participants, based on their capabilities.

As for the concept of pedagogical interaction, it is interpreted by researchers as a direct organization of joint

actions at the process of achieving a common goal – the development of the personality of the future specialist; as a kind of personal contact between the educator and the pupils, which may be different in its manifestation.

The concept of "interpersonal interaction" is characterized by the interdependent functioning of the subjects who have consciousness and purposeful activity. In psychology, interpersonal interaction is considered in a broad and narrow sense. In a broad sense, as different in content personal contact of two or more persons, which is reflected in the mutual change of their behavior, activities, relations and attitudes. In a narrow sense, as a system of interconnected and conditioned actions, in which the behavior of each of the participants acts as both a stimulus and a reaction to the behavior of others.

The mechanism of interpersonal interaction is conformism, which is manifested in the subordination of the individual to the judgment of another, realized as a result of a certain pressure on him. Among the perceptual mechanisms of interpersonal interaction there are single out identification, reflection, causal attribution. Based on the above, we believe that the training of future educators should be carried out on the basis of cooperation.

In the process of future preschool educators training for interpersonal interaction during the creation of a health-preserving environment at PEI, the preschool teacher should keep in mind such behavioral forms of interpersonal interaction as destructive (aggression, prejudice, deception, selfishness) and conflict some, which can influence the success of training. These negative forms of interaction also have a negative impact on the subject-subject relationship.

Originality. The essence of the concepts "interaction", "pedagogical interaction", "interpersonal interaction", "training of future educators" is analyzed. The concept of "preparation of future educators for interpersonal interaction during the creation of a health-preserving environment at PEI" is described and approaches and principles of training are defined.

Conclusion. Professional training of future preschool educators at institutions of higher education involves preparing them to create a health-preserving environment at preschool institutions. Interpersonal interaction between teacher and student, between educator and children involves the exchange of actions, in which there are traced a certain relationships between the subjects, joint activities, coordination and distribution of functions, etc., so each participant must adjust their actions according to the actions of participants.

Keywords: interpersonal interaction; interpersonal relationships; professional training; health-preserving environment; training of future educators; competence approach, activity approach.

Одержано редакцією 26.01.2021
Прийнято до публікації 10.02.2021